

Dags att höja pensionerna – för alla

I samband med höstens regeringsbildning drev Vänsterpartiet igenom det så kallade garantitillägget i förhandlingar med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det kommer att ge de med lägst pensioner 1000 kronor och en miljon pensionärer i genomsnitt 750 kronor mer i månaden. Detta är ett nödvändigt första steg för att se till att de pensionärer som har det sämst ställt ska få en värdig tillvaro.

Men de allt för låga pensionerna är inte bara ett problem för de som har det allra sämst ställt. Det är ett systemfel. Istället för de 60 % av slutlönen som utlovades när det nuvarande pensionssystemet infördes har utfallet blivit mindre än 50 %. I praktiken har alltså alla Sveriges pensionärer blivit helt beroende av sidoinkomster utöver sin pension för att få en dräglig levnadsstandard. Det är inte värdigt en modern välfärdsstat, och det är en punkt där Sverige ligger långt efter våra nordiska grannländer.

För att komma till rätta med detta föreslår Vänsterpartiet idag en kraftig höjning av pensionerna. Vårt förslag kommer att höja pensionerna med i genomsnitt 13,4 % till år 2024. För en genomsnittlig pensionär med 12 600 kronor i månaden skulle våra två förslag sammantaget innebära en höjning av den disponibla inkomsten med 1606 kr per månad. För en lärare med 41 000 kronor i månaden i slutlön skulle den disponibla inkomsten vid pensionering öka med 1997 kronor i månaden; för ett vårdbiträde med en slutlön på 24 900 kronor i månaden skulle ökningen ligga på 1580 kronor. Sammantaget skulle detta innebära att målet om 60 % av slutlönen uppnås för majoriteten av landets pensionärer pensionärer.

Utöver detta vill vi införa en gaspedal i pensionssystemet, som motsvarighet till den broms som redan finns. Denna gaspedal skulle

Vänsterpartiet

info@vansterpartiet.se

www.vansterpartiet.se

innebära att pensionerna höjs under de perioder då systemet har goda finanser. På sikt kommer detta att garantera en starkare utveckling av pensionerna än dagens ensidiga system, där det enda möjliga utfallet av skiftande konjunkturer är negativt.

Vårt förslag finansieras genom att använda delar av det överskott som finns i pensionssystemet samt en ökning av de statliga inbetalningarna. Fullt genomfört skulle vårt förslag innebära ökade nettoutgifter för staten på 6,4 miljarder.

-
- Inbetalningarna till pensionssystemet höjs från dagens 17,21 procent till 18,5 procent av bruttolönnen upp till intjänandetaket. Denna nivå var den avsedda när det nuvarande pensionssystemet togs fram. Höjningen föreslås göras genom att den allmänna pensionsavgiften växlas mot en höjning av ålderspensionsavgiften.
 - Ålderspensionsavgiften, som är en del av socialförsäkringsavgiften höjs från 10,21 procent till 18,5 procent. Höjningen kompenseras genom motsvarande minskning av den allmänna löneavgiften från 11,62 till 3,33 procent. Det skatteavdrag som kompenserar för den allmänna pensionsavgiften slopas samtidigt. Därmed står staten för kostnaden för de höjda inbetalningarna till pensionssystemet. En ytterligare fördel är att pensionssystemet på detta sätt blir betydligt mer genomskinligt och enklare att förstå. Vårt förslag bygger på en rapport från Pensionsmyndigheten.
 - Att systemet skulle innehålla en gaspedal var tanken när det nuvarande systemet infördes för mer än 30 år sedan, men något beslut om att

faktiskt införa en sådan har trots det ännu inte tagits. Ett pensionssystem som innehåller både gas och broms beräknas över tid leda till att pensionerna ökar. Vänsterpartiet anser att det ska krävas ett riksdagsbeslut för att gasen ska aktiveras, på samma sätt som vi anser att den redan existerande bromsen endast bör kunna aktiveras efter ett riksdagsbeslut.

- Reformen föreslås genomföras under de kommande två åren varför de offentligfinansiella effekterna fördelas över 2023 och 2024. Dessa uppgår sammantaget till en till en kostnad om cirka 19 miljarder kronor per år när reformen är fullt genomförd. Statens kostnader uppgår till drygt 21 miljarder kronor per år. Kommunsektorns finanser beräknas stärkas med 14,7 miljarder kronor. Eftersom ökade inkomster för kommunerna inte är en avsedd effekt av reformen förlås staten kompenseras för detta i kommande budgetprocess. Statens sammantagna kostnad beräknas därmed till 6,4 miljarder kronor per år.
- Ålderspensionssystemets finanser försvagas med omkring 12 miljarder kronor per år när reformen är fullt genomförd. Vi gör bedömningen att pensionssystemets finanser klarar av de ökade utgifterna, varför vi inte föreslår några tillskott till systemet från staten.
- De förslag som presenteras här syftar till att höja pensionerna nu. Det innebär inte att de systemiska bristerna i dagens pensionssystem är åtgärdade. Den främsta anledningen till att pensionerna urholkats är att vi lever längre idag än när pensionssystemet infördes. Givet pensionssystemets konstruktion kräver det att vi arbetar längre för att få en rimlig pension, vilket många inte klarar. Arbetsmiljön och arbetsvillkoren har inte förbättrats på de sätt som krävs för att möjliggöra ett längre arbetsliv generellt. Därför anser vi även fortsatt att en generell översyn av pensionssystemet behövs.

Tabell Effekter av förslag om höjda pensioner för några yrkesgrupper (kr/mån)¹¹

	Vårdbiträde	Lärare	Ingenjör
Slutlön	24 900	41 000	61 300
Ökning inkomstgrundad pension	1 665	2 742	2 942
Ökning disponibel inkomst	580	1 977	2 166
Garantitillägg 2022	1 000	0	0
Samlad ökad disponibel inkomst till 2024	1 580	1 977	2 166

Ökningen av den inkomstgrundade pensionen inkluderar inkomstpension och premiepension. Höjd disponibel inkomst avser här samma inkomster samt garantipension och inkomstpensionstillägg efter skatt samt garantitillägget. Garantitilläggets storlek påverkas av den höjda inkomstpensionen, varför storleken på tillägget 2022 redovisas separat. För de som får garantitillägg 2022 bör alltså den samlade inkomstökningen från i dag till 2024 beräknas genom att slå samman garantitillägget från 2022 och ökningarna 2024.

Kompensationsgraden är högre för de med låga inkomster, eftersom grundskyddet höjer den allmänna pensionen relativt slutlön. För de med högre inkomster blir kompensationsgraden lägre eftersom inkomster över taket inte ger pensionsrätter. Exempelen i tabellen ovan kan användas för att förklara detta. Vårdbiträdets kompensationsgrad beräknas öka från 53 till 61 procent efter garantitillägg och den här föreslagna höjningen. Lärares kompensationsgrad beräknas öka från 49,9 till 57 procent och ingenjörens från 39 till 44 procent.

^[1] Egna beräkningar. Effekterna är beräknade utifrån att den inkomstgrundade pensionen har en kompensationsgrad på 49,9 procent, i 2022 års nivåer av grundskydd och utifrån skattet